

Knowledge and Quality of Discharge Planning of Nursing Students Enrolling in Practicum Course of Nursing for Adults and Elders

Wipa Sae-Sia*

Ph.D. (Nursing), Associate Professor

Surgical Nursing Department, Faculty of Nursing Prince of Songkla University, Hatyai Campus

Nareerat Puttakun

MSN. (Nursing), Lecturer

Surgical Nursing Department, Faculty of Nursing Prince of Songkla University, Hatyai Campus

Ratjai Vachprasit

Ph.D. (Nursing), Lecturer

Surgical Nursing Department, Faculty of Nursing Prince of Songkla University, Hatyai Campus

Natenapha Khupantavee

Ph.D. (Nursing), Assistant Professor

Surgical Nursing Department, Faculty of Nursing Prince of Songkla University, Hatyai Campus

Sukanda Bunkong

Ph.D. (Nursing), Lecturer

Surgical Nursing Department, Faculty of Nursing Prince of Songkla University, Hatyai Campus

*Corresponding author: wipa.sa@psu.ac.th

Received: February 5, 2020/ Revised: August 20, 2020/ Accepted: September 3, 2020

Abstract

This classroom research aimed to examine the knowledge and quality of discharge planning in 144 third-year nursing students who enrolled in practicum course of nursing for adults and elders, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Hat-Yai campus. Each group of 7-8 nursing students were assigned to self-study the contents and effective delivery methods of discharge planning to hospitalized patients. Students taught and suggested patients and their relatives to be ready for self-care when patients were discharged to go back home. Knowledge was evaluated before and after and quality of discharge planning was evaluated after the discharged planning activity using self-report of Knowledge and Quality of Discharge Planning Questionnaires. Data were analyzed using descriptive statistics, paired t-test, and Pearson product moment correlation.

The results showed that knowledge of discharge planning after activity of discharge planning was significantly higher than that before ($p < .001$). Quality of discharge planning was at the high level. However, no significant correlation was found between knowledge and quality of discharge planning ($p = .56$). This study indicates that direct experience of doing discharge planning activity could enhance learning process in care for patients; therefore, this discharge planning activity is suggested to be included into the practicum course of nursing for adults and elders.

Keywords: Discharge Planning, Classroom Research, Nursing Student

ความรู้และคุณภาพในการวางแผนจำหน่ายของนักศึกษาพยาบาล ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ

วิภา แซ่เซียว*

ปร.ด. (การพยาบาล), รองศาสตราจารย์

ภาควิชาการพยาบาลศัลยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

นาริรัตน์ พุทธกุล

พย.ม. (การพยาบาล), อาจารย์

ภาควิชาการพยาบาลศัลยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

รัตใจ เวชประสิทธิ์

ปร.ด. (การพยาบาล), อาจารย์

ภาควิชาการพยาบาลศัลยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

เนตรนภา คู่พันธ์วิ

ปร.ด. (การพยาบาล), ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ภาควิชาการพยาบาลศัลยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

สุกานดา บุญคง

ปร.ด. (การพยาบาล), อาจารย์

ภาควิชาการพยาบาลศัลยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

*ผู้ประสานงาน: wipa.sa@psu.ac.th

วันรับบทความ: 5 กุมภาพันธ์ 2563/ วันแก้ไขบทความ: 20 สิงหาคม 2563/ วันตอบรับบทความ: 3 กันยายน 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยในชั้นเรียนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และคุณภาพการวางแผนจำหน่ายของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 จำนวน 144 คน ที่เรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ นักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนจำหน่ายในระหว่างฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ โดยอาจารย์นิเทศมอบหมายให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อให้เข้าใจหลักการทำกิจกรรมการวางแผนจำหน่าย และให้นักศึกษาภายในกลุ่ม ๆ ละ 7-8 คน สรุปเนื้อหาการสอนเพื่อชี้แนะให้กับผู้ป่วยรวมทั้งวิธีการสื่อสารกับผู้ป่วยให้เข้าใจง่ายและถูกต้อง ก่อนที่จะไปสอนและชี้แนะผู้ป่วยและญาติให้มีความรู้ ทักษะในการดูแลตนเองเมื่อกลับบ้าน ประเมินความรู้ก่อนและหลัง และประเมินการรับรู้คุณภาพการวางแผนจำหน่ายของนักศึกษาหลังการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนจำหน่าย โดยใช้เครื่องมือคือแบบวัดความรู้การวางแผนจำหน่ายและแบบประเมินคุณภาพการวางแผนจำหน่าย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา สถิติทีคู่ (dependent t-test) และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation)

ผลการศึกษาพบว่าคะแนนความรู้หลังการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนจำหน่ายสูงกว่าก่อนการปฏิบัติกิจกรรม ($p < .001$) คุณภาพการวางแผนจำหน่ายอยู่ในระดับสูง ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในการวางแผนจำหน่ายและคุณภาพการวางแผนจำหน่าย ($p = .56$) การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการมีประสบการณ์ตรงในการฝึกปฏิบัติการวางแผนจำหน่ายกับผู้ป่วยทำให้นักศึกษามีการเรียนรู้เพิ่มขึ้นในการดูแลผู้ป่วย ดังนั้น ควรมีกิจกรรมการวางแผนจำหน่ายในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้ป่วยมีความพร้อมในการดูแลตนเองเมื่อกลับบ้าน

คำสำคัญ: การวางแผนจำหน่าย, วิจัยในชั้นเรียน, นักศึกษาพยาบาล

บทนำ

รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ เป็นการจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 ฝึกการปฏิบัติการพยาบาลกับผู้ป่วยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุที่เข้ารับการรักษารักษาในโรงพยาบาล เพื่อให้ให้นักศึกษามีการถ่ายโยงความรู้ที่เรียนมาในรายวิชาทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติพยาบาลกับผู้ป่วย ซึ่งเป็นไปตามปรัชญาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในปัจจุบัน ที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา หากผู้เรียนได้มีการถ่ายโยงความรู้เชิงทฤษฎีสู่การปฏิบัติโดยการลงมือทำจริง จะทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ไปสู่สถานการณ์จริง ซึ่งจะส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ (ทิตินา แคมมณี, 2556) ขอบเขตการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานี้ มุ่งเน้นให้นักศึกษาดูแลผู้ป่วยที่มีปัญหาไม่ซับซ้อน หรือมีปัญหาลดลงแต่ไม่อยู่ในภาวะวิกฤต ดังนั้นจะพบว่ากลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยเป็นกลุ่มโรคเรื้อรัง เช่น มะเร็ง บาดเจ็บศีรษะ แผลเบาหวาน ซึ่งผู้ป่วยกลุ่มดังกล่าวยังคงต้องการการดูแลต่อเนื่องเมื่อกลับบ้าน โดยที่ผู้ป่วยหรือผู้ดูแลต้องมีความรู้และทักษะในการดูแลเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้นการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยที่มีปัญหาที่ต้องการการดูแลต่อเนื่องที่บ้านจึงมีความจำเป็น หากผู้ป่วยได้รับการวางแผนจำหน่ายอย่างมีคุณภาพจนกระทั่งผู้ป่วยมีความพร้อมในการกลับบ้าน จะลดความยากลำบากในการเผชิญปัญหาต่าง ๆ ภายหลังออกจากโรงพยาบาล ลดอัตราการกลับเข้ารับการรักษาซ้ำ (Mabire, Bula, Morin, & Goulet, 2015) นอกจากนี้ การศึกษาของ ปาจารย์ ตรินนท์, พูลสุข เจนพานิชย์ วิสุทธิพันธ์, และอภิญาศิริพิทยาคุณกิจ (2557) พบว่าผู้ป่วยวัณโรคปอดที่ได้รับการวางแผนจำหน่ายมีความรู้และพฤติกรรมดูแลตนเองสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายพร้อมทั้งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และการศึกษาที่ผ่านมามีพบว่าผู้ที่เป็นมารดาครั้งแรกที่ได้รับโปรแกรมการวางแผน

จำหน่ายมีความพร้อมในการจำหน่ายสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ฐิติพร เรืองกุล, ปิยะนุช ชูโต, และพรรณพิไล ศรีอาภรณ์, 2562)

การวางแผนจำหน่ายเป็นกระบวนการเตรียมผู้ป่วยให้พร้อมในการดูแลตนเองรวมทั้งผู้ดูแลให้พร้อมในการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วย มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลที่ต่อเนื่องจากสถานที่ที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เช่น จากโรงพยาบาลไปอยู่บ้านหรือจากโรงพยาบาลหนึ่งไปยังอีกโรงพยาบาลหนึ่ง การวางแผนจำหน่ายเป็นกระบวนการตั้งแต่การประเมินความจำเป็นของการกำหนดการวางแผนจำหน่ายในผู้ป่วยแต่ละกลุ่มโรคหรือแต่ละรายการประเมินความต้องการของผู้ป่วย เป้าหมายการดูแลต่อเนื่อง สถานที่ปลายทางที่ผู้ป่วยจะไป การวางแผนกิจกรรมหรือเนื้อหาความรู้ การลงมือปฏิบัติ และการประเมินผลการวางแผนจำหน่าย (นงนุช นิमितอนันท์, 2560; Lin, Cheng, Shih, Chu, & Tiung, 2012) การมีการวางแผนจำหน่ายจะทำให้ผู้ป่วยและญาติผู้ดูแลได้ทราบถึงข้อมูลและความรู้ในการปฏิบัติตัวขณะเมื่ออยู่บ้าน การสังเกตอาการผิดปกติที่อาจต้องมาพบแพทย์ก่อนนัด ทำให้ผู้ป่วยและญาติผู้ดูแลเกิดความมั่นใจและมีความพร้อมในการกลับบ้าน ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ของพยาบาลผู้ทำหน้าที่วางแผนจำหน่ายในเรื่องแนวคิดหลักและเนื้อหาของการวางแผนจำหน่าย นอกจากนี้คุณภาพของการวางแผนจำหน่ายที่ครอบคลุมทั้งเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการการดูแลตนเองก็มีความสำคัญต่อผู้ป่วยในการรับข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน เพื่อนำไปปฏิบัติเมื่อผู้ป่วยกลับไปอยู่ที่บ้าน (Bobay, Jerofke, Weiss, & Yakusheva, 2010)

รายวิชานี้ได้กำหนดให้นักศึกษามีการใช้รูปแบบการวางแผนจำหน่ายที่เรียกว่า D-METHOD (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข, 2539 อ้างตาม จินตนา จักรปิง และ วาสนิ วิเศษฤทธิ์, 2555; อรุณี เสงยศมก, 2556) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ซึ่งใช้เป็นแนวทางให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรงและจากสถานการณ์จริง (Knowles, 1975) การให้ข้อมูลและความรู้กับผู้ป่วยและผู้ดูแลหรือ

ญาติตามกรอบ D-METHOD ประกอบด้วย การทราบการได้รับการวินิจฉัยโรคของตนเอง (Diagnosis) การรับประทานยา (Medication) การจัดการสิ่งแวดล้อม (Environment) ทักษะที่เป็นไปตามการรักษาที่ได้รับ (Treatment) การส่งเสริมฟื้นฟูสภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการป้องกันภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ (Health) การติดตามมาตรวจตามนัด (Out-patient) และการรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับโรค (Diet) ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการใช้แนวคิด D-METHOD มาใช้ในการวางแผนจำหน่ายสามารถส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดแดงอุดตัน (รัตนภรณ์ แซ่ลิ้ม, นงลักษณ์ ว่องวิญพงค์, และสุดจิต ไตรประคอง, 2557) และผู้ป่วยเบาหวานได้ (ชนิษฐ์นาฏ จุริมาศ, 2558) อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนในเรื่องการวางแผนจำหน่ายในรายวิชานี้ยังขาดการประเมินประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนว่าสามารถบรรลุเป้าหมายของการวางแผนจำหน่ายมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการใช้รูปแบบการวางแผนจำหน่ายของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ความรู้และคุณภาพของการวางแผนจำหน่ายของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ
2. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของนักศึกษาพยาบาลกับคุณภาพของการวางแผนจำหน่าย

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะใช้การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning) (Knowles, 1975) การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง (Authentic learning) ร่วมกับกระบวนการพยาบาล การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับเนื้อหาที่ครอบคลุมรูปแบบการวางแผนจำหน่าย DMETHOD การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสถานการณ์จริง จะช่วยให้นักศึกษาได้กำหนดเป้าหมายการค้นคว้า

การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจเลือกเนื้อหาและวิธีการพยาบาลส่งผลให้มีพัฒนาการในเรื่องการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งพัฒนาการเรียนรู้อย่างยิ่งยวดของนักศึกษา พัฒนาการคิดวิเคราะห์ สามารถจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อนขึ้น (Donovan, Bransford, & Pellegrino, 1999) กระบวนการพยาบาลประกอบด้วย การประเมินการกำหนดข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล การปฏิบัติและการประเมินผลลัพธ์ ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ การประเมินความจำเป็นต้องได้รับการวางแผนจำหน่ายของผู้ป่วย การประเมินปัญหาของผู้ป่วยในการกลับบ้าน การปฏิบัติการวางแผนจำหน่าย และการประเมินผลลัพธ์การวางแผนจำหน่าย และเนื้อหาของกรอบการวางแผนจำหน่ายจะใช้รูปแบบ D-METHOD ได้แก่ D (Diagnosis): การวินิจฉัยโรค M (Medication): รายละเอียดยาที่ผู้ป่วยได้รับ E (Environment & Economic): การจัดการสิ่งแวดล้อมและการจัดการปัญหาด้านเศรษฐกิจ T (Treatment): การรักษาและการปฏิบัติตัวเพื่อรักษาพยาบาล H (Health): แนวทางปฏิบัติตัวเพื่อให้มีสุขภาพดี การฟื้นฟูสุขภาพและการป้องกันภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ O (Outpatient referral): การมาตรวจตามนัด และการส่งต่อไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ ที่สามารถดูแลและช่วยเหลือผู้ป่วยได้ D (Diet): ข้อมูลด้านอาหาร โดยเฉพาะอาหารที่เหมาะสมกับโรคที่เป็นอยู่ (อรุณี เสงยศมาก, 2556) หากนักศึกษามีความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตัวเมื่อกลับบ้านตามหลัก D-METHOD ก็จะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการวางแผนจำหน่าย ทำให้ผู้ป่วยได้รับข้อมูลในการนำไปปฏิบัติตัวเมื่อกลับบ้าน

นอกจากเนื้อหาของกรอบการวางแผนจำหน่ายที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ป่วยแล้ว วิธีการถ่ายทอดข้อมูลหรือเนื้อหาในการปฏิบัติตัวเมื่อกลับบ้านก็มีความสำคัญที่จะทำให้ผู้ป่วยมีความพร้อมในการกลับบ้านและสามารถดูแลตนเองได้ดีเมื่อกลับไปอยู่บ้าน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะครอบคลุมประเด็นเรื่องความตั้งใจ ความสนใจของนักศึกษาในการสอน การควบคุมเวลาในการสอน การใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจ การเรียกความสนใจ

ของผู้ป่วยให้มาอยู่กับเนื้อหาที่สอน (Bobay, Jerofke, Weiss, & Yakusheva, 2010) ดังนั้น หากผู้ป่วยได้รับเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการของตนเองและครอบคลุมตามหลัก D-METHOD ก็ย่อมมีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการกลับบ้านของผู้ป่วย ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าผู้ป่วยจะมีความพร้อมในด้านร่างกายและอารมณ์ในการกลับบ้าน ด้านความสามารถในการดูแลกิจกรรมประจำวัน ด้านการเผชิญกับปัญหาเมื่อกลับบ้าน และด้านการหาแหล่งสนับสนุนเมื่อมีความพร้อมในการกลับบ้านของผู้ป่วย (Weiss & Piacentine, 2006)

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนความรู้การวางแผนจำหน่ายหลังทำกิจกรรมวางแผนจำหน่ายในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1 สูงกว่าก่อนทำกิจกรรม
2. ความรู้ของนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการวางแผนจำหน่าย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งศึกษาภายในกลุ่มเดียวกัน ก่อนและหลังการทำกิจกรรมวางแผนจำหน่าย ก่อนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยรวบรวมรายชื่อนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 1/2561 จำนวน 168 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ จากนั้นผู้วิจัยสอบถามความสมัครใจของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ในการเข้าร่วมวิจัย พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินงานของการทำวิจัย และการพิทักษ์สิทธิแก่กลุ่มตัวอย่างก่อนการทำกิจกรรมวางแผนจำหน่าย ได้กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจเข้าร่วมวิจัย จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 ซึ่งการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมความพร้อมและขั้นนำความรู้สู่การปฏิบัติ

ขั้นเตรียมความพร้อม

นักศึกษาก่อนการทำกิจกรรมวางแผนจำหน่าย ซึ่งจัดก่อนสัปดาห์ที่จะทำกิจกรรมวางแผนจำหน่าย 1 สัปดาห์ โดยนักศึกษาทำแบบประเมิน

ความรู้ในการวางแผนจำหน่ายก่อนทำกิจกรรมการวางแผนจำหน่าย และผู้วิจัยเตรียมความพร้อมกับอาจารย์นิเทศทุกคน จำนวน 12 คน ในเรื่องแนวคิดการวางแผนจำหน่าย องค์ประกอบการวางแผนจำหน่ายตามหลัก D-METHOD และคุณภาพการวางแผนจำหน่าย บทบาทของอาจารย์นิเทศ ในการนิเทศนักศึกษาในการทำกิจกรรมวางแผนจำหน่าย โดยอธิบายให้เข้าใจวิธีการเก็บข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม และขอความร่วมมือให้อาจารย์นิเทศแจกแบบสอบถามก่อน (Pre-test) ทำกิจกรรมการวางแผนจำหน่าย 1 สัปดาห์ก่อนที่นักศึกษาจะทำกิจกรรม และเก็บแบบสอบถามคืนผู้วิจัยภายใน 1 สัปดาห์ หลังทำกิจกรรมการวางแผนจำหน่าย (Post-test)

ขั้นนำความรู้สู่การปฏิบัติ

ในสัปดาห์วางแผนจำหน่าย อาจารย์นิเทศจัดแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 3-4 คน ร่วมอภิปรายเกี่ยวกับหลักการในการวางแผนจำหน่ายกับอาจารย์นิเทศที่ดูแลนักศึกษาในหอผู้ป่วยทางศัลยกรรมและอายุรกรรม โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ที่เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย ขั้นตอนการเลือกผู้ป่วยตามแบบประเมินความต้องการการวางแผนจำหน่าย (โรงพยาบาลสงขลานครินทร์, ม.ป.ป.) การวางแผนร่วมกันระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ที่นิเทศนักศึกษา เรียนรู้ด้วยตนเองในเรื่อง การประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมหรือจัดหาสื่อให้แก่ผู้ใช้บริการ การเตรียมการให้ความรู้ตามหลัก D-METHOD ให้แก่ผู้ป่วย โดยนักศึกษาจะต้องทำการฝึกการสอนหรือสาธิตให้อาจารย์นิเทศดูก่อนจะลงมือปฏิบัติจริง หลังจากนั้นลงมือปฏิบัติจริงเป็นรายกลุ่มตามแผนที่วางไว้ในสัปดาห์ที่ 3 หรือ 4 ของการฝึกปฏิบัติในรายวิชาดังกล่าวซึ่งมีทั้งหมด 8 สัปดาห์ โดยแต่ละกลุ่มใช้เวลาในการทำกิจกรรมวางแผนจำหน่ายประมาณ 30-50 นาที และให้นักศึกษาสะท้อนคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมวางแผนจำหน่าย หลังจากสิ้นสุดกิจกรรมการวางแผนจำหน่าย นักศึกษาทำแบบประเมินความรู้ในการวางแผนจำหน่ายและแบบประเมินคุณภาพการวางแผนจำหน่ายในการวางแผน

จำหน่ายและส่งคืนให้กับผู้วิจัย ร่วมกับการทำสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัยกับตัวแทนนักศึกษา กลุ่มละ 1-2 คน รวมทั้งหมด 17 คน เพื่อสะท้อนคิดการเรียนรู้ในกิจกรรมการวางแผนจำหน่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาล แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลผู้ป่วย แบบประเมินความรู้ในการวางแผนจำหน่ายของนักศึกษา แบบสอบถามคุณภาพการวางแผนจำหน่ายตามการรับรู้ของนักศึกษาและผู้ป่วย

แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาล เป็นแบบประเมินที่สร้างโดยผู้วิจัย ประกอบด้วยข้อมูล เพศ อายุ เกรดเฉลี่ย ประสิทธิภาพการฝึกปฏิบัติที่ผ่านมาและประสิทธิภาพการเตรียมผู้บริการก่อนกลับบ้าน

แบบประเมินความรู้ในการวางแผนจำหน่าย สร้างโดยผู้วิจัยจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา ใช้ประเมินความรู้การวางแผนจำหน่ายของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังทำกิจกรรมวางแผนจำหน่าย โดยเป็นแบบสอบถามที่วัดความรู้ในการวางแผนจำหน่ายที่ไม่เฉพาะเจาะจงกับโรค เป็นแบบเลือกตอบถูกผิด มีทั้งหมด 15 ข้อ คะแนนสูงแสดงว่านักศึกษามีความรู้ในการวางแผนจำหน่ายสูง

แบบสอบถามคุณภาพการวางแผนจำหน่ายตามการรับรู้ของนักศึกษา เป็นแบบสอบถามที่แปลเป็นภาษาไทยโดยใช้เทคนิคการแปลย้อนกลับ (นันทกา สวัสดิพานิช และ สุจิตรา เทียนสวัสดิ์, 2554) ระหว่างผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย 1 ท่าน และอาจารย์ผู้สอนในรายวิชานี้ 1 ท่าน ซึ่งแปลจากแบบสอบถามที่ชื่อ The Quality of Discharge Teaching Scale for Nurses (Nurhayati, Songwathana, Vachprasit, 2019) ที่ดัดแปลงจากแบบสอบถามที่พัฒนาโดย เวสส์และคณะ (Weiss, Piacentine, Ancona, Gresser, Toman, & Vega-strombrg, 2007) แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ เนื้อหาที่ได้จากการวางแผนจำหน่าย จำนวน 11 ข้อ และวิธีการในการถ่ายทอดเนื้อหาให้กับผู้ป่วย จำนวน 16 ข้อ รวม

ทั้งหมด 27 ข้อ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน มีคะแนน 0 ถึง 10 คะแนน คะแนน 0 หมายถึง มีความคิดเห็นว่าการวางแผนจำหน่ายไม่มีคุณภาพ จนถึงคะแนน 10 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการวางแผนจำหน่ายอยู่ในระดับสูงมาก การแปลผลคะแนนคือการนำผลรวมของคะแนนทุกข้อมารวมกัน คะแนนสูง หมายถึง คุณภาพการวางแผนจำหน่ายสูง และแบ่งระดับคุณภาพการวางแผนจำหน่ายเป็น 3 ระดับ คือ ระดับน้อย (คะแนน 0-3.33) ระดับปานกลาง (คะแนน 3.34-6.67) และระดับสูง (คะแนน 6.68-10.00)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยสนทนากลุ่มในประเด็นสิ่งที่ได้เรียนรู้ในการทำกิจกรรมวางแผนจำหน่าย ประโยชน์ ปัญหาและอุปสรรค ในการทำกิจกรรมการวางแผนจำหน่ายกับตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน ตามความสนใจของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำผลการศึกษามาประกอบการอภิปราย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในครั้งนี้เป็นการพิจารณาความเหมาะสม ความชัดเจน และความถูกต้องของแบบประเมินความรู้ในการวางแผนจำหน่ายและแบบสอบถามคุณภาพการวางแผนจำหน่ายตามการรับรู้ของนักศึกษา โดยการพิจารณาจากอาจารย์นิเทศในรายวิชานี้ จำนวน 2 ท่าน พบว่ามีการปรับข้อความของแบบประเมินความรู้ในการวางแผนจำหน่ายให้มีความชัดเจนมากขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความรู้ก่อนและหลังการทำกิจกรรมวางแผนจำหน่าย โดยใช้สถิติทีคู่ (dependent t-test) ซึ่งผ่านการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นโดยการพิจารณาค่าความเบ้ (skewness value) และค่าความโด่ง (kurtosis value) กำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05 วิเคราะห์คุณภาพการวางแผนจำหน่ายด้วยสถิติพรรณนา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้การวางแผนจำหน่ายและคุณภาพการวางแผนจำหน่ายตามการรับรู้ของนักศึกษาด้วยสถิติสัมพันธ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) ซึ่ง

ผ่านการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นในเรื่องการกระจายข้อมูลเป็นโค้งปกติและความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงของตัวแปร และวิเคราะห์เนื้อหาการสนทนากลุ่มด้วยการแจกแจงความถี่เนื้อหาที่เป็นหมวดหมู่เดียวกัน

ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 144 คน เป็นเพศหญิง 137 คน (95.1%) เพศชาย 7 คน (4.9%) มีเกรดเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 (S.D. = .30) เกรดต่ำสุด 2.25 สูงสุด 3.79 นักศึกษาร้อยละ 40.3 มีประสบการณ์การทำกิจกรรมวางแผนจำหน่าย

ตาราง 1

ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลเกี่ยวกับการเรียน (N= 144)

ตัวแปร	n (%)
เพศ	
หญิง	137 (95.1)
ชาย	7 (4.9)
อายุ (ปี) M = 20.83, SD = .67, Min = 20, Max = 23	
20	45 (31.3)
21	79 (54.9)
22	19 (13.2)
23	1 (0.70)
เกรด M = 3.16, SD = .30, Min = 2.25, Max = 3.79	
2.25-2.75	17 (11.8)
2.76-3.00	24 (16.7)
3.01-3.25	33 (22.9)
3.26-3.50	44 (30.6)
3.51-4.00	14 (9.7)
ไม่ตอบ	12 (8.3)
ประสบการณ์การทำกิจกรรมวางแผนจำหน่าย	
ไม่มี	86 (59.7)
มี	58 (40.3)
การได้รับความรู้เรื่องการวางแผนจำหน่าย	
ไม่มี	84 (58.3)
มี	59 (41.0)
ไม่ตอบ	1 (0.70)
แหล่งการเรียนรู้เรื่องการวางแผนจำหน่าย	
อินเทอร์เน็ต	3 (2.08)
รายวิชาที่เรียนผ่านมาภาคทฤษฎี	21 (14.58)
สังเกตจากกิจกรรมในหอผู้ป่วยที่ฝึกปฏิบัติมาก่อน	34 (23.61)
ไม่ตอบ	86 (59.72)

ตาราง 2

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่องการวางแผนจำหน่ายก่อนและหลังทำกิจกรรมวางแผนจำหน่าย (N = 144)

ตัวแปร	ก่อน		หลัง		สถิติที่คู่	P-value
	M	S.D.	M	S.D.		
ความรู้เรื่องการวางแผนจำหน่าย	12.06	1.29	13.02	.85	7.89	<.001

ตาราง 3

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพการวางแผนจำหน่ายโดยรวมและจำแนกรายด้าน (N = 144)

คุณภาพการวางแผนจำหน่าย	M (S.D.)	ระดับ
ด้านเนื้อหา	7.67(1.29)	สูง
ด้านวิธีการถ่ายทอดเนื้อหา	7.38(1.44)	สูง
โดยรวม	7.87(1.29)	สูง

หมายเหตุ: M = ค่าเฉลี่ย S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ความรู้เรื่องการวางแผนจำหน่ายก่อนและหลังทำกิจกรรมวางแผนจำหน่าย

คะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องการวางแผนจำหน่ายก่อนการทำกิจกรรมของนักศึกษาเท่ากับ 12.06 (S.D. = 1.29) และคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องการวางแผนจำหน่ายหลังการทำกิจกรรมเท่ากับ 13.02 (S.D. = .85) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความรู้หลังการทำกิจกรรมกับก่อนทำกิจกรรมการวางแผนจำหน่ายพบว่าคะแนนความรู้หลังทำกิจกรรมสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 7.89$, $p < .001$) (ตาราง 2)

คุณภาพการวางแผนจำหน่ายและความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้หลังการทำกิจกรรมและคุณภาพการวางแผนจำหน่าย

ผลการศึกษาพบว่าคะแนนเฉลี่ยภาพรวมคุณภาพการวางแผนจำหน่ายและรายด้านทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการในการถ่ายทอดเนื้อหาอยู่ในระดับสูง (ตาราง 3) อย่างไรก็ตาม ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้หลังการทำกิจกรรมและคุณภาพการวางแผนจำหน่าย ($r = -.05$, $p = .56$)

การวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมจากการสนทนากลุ่ม

ผลการสนทนากลุ่มตัวแทนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 17 ราย ได้ผลสรุปในด้านบวก คือ การทำกิจกรรมวางแผนจำหน่ายช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์และสื่อการสอนของอาจารย์บนระบบ virtual classroom ของมหาวิทยาลัย ได้เรียนรู้เรื่องการทำงานเป็นทีม การวางแผนงาน การสื่อสาร การประสานงานและการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพและได้นวัตกรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดูแลผู้ป่วย ส่วนปัญหาอุปสรรค คือ การทำกิจกรรมวางแผนจำหน่ายอาจไม่ได้ตามแผนที่วางไว้ เช่น ผู้ป่วยย้ายหอผู้ป่วยตามแผนการรักษา ผู้ป่วยไม่พร้อมในการเรียนรู้เนื่องจากมีอาการและอาการแสดงเปลี่ยนแปลง และนักศึกษายังไม่มั่นใจในการอธิบายองค์ประกอบในเรื่องการวินิจฉัยโรค (D: diagnosis) ตามหลัก D-METHOD ให้กับผู้ป่วยโดยนักศึกษาให้เหตุผลว่า ยังไม่ค่อยเข้าใจพยาธิสภาพของโรคโดยเฉพาะในกรณีที่มีผู้ป่วยมีหลายโรคและไม่ทราบวิธีการให้ข้อมูลผู้ป่วยที่ทำให้ผู้ป่วยเข้าใจเข้าใจง่ายในกรณีที่ผู้ป่วยมีหลายโรค

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่องความรู้และคุณภาพของนักศึกษาพยาบาลในการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล พบประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งจะอธิบายได้ตามสมมติฐานดังนี้

คะแนนความรู้หลังการทากิจกรรมการวางแผนจำหน่ายสูงกว่าก่อนการทากิจกรรม ($p < .001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษาทำการสืบค้นความรู้ด้วยตนเองจากเอกสารของอาจารย์ที่แขวนไว้ใน virtual classroom ทางออนไลน์หรือสื่อต่าง ๆ ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเกิดการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ ตัดสินใจเลือกข้อมูลที่จะนำไปใช้ประโยชน์ วางแผนการนำข้อมูลที่เลือกผ่านสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ป่วยเข้าใจเนื้อหาที่นักศึกษาสอนได้ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เกิดจากความต้องการ เป้าหมายของผู้เรียน (Knowles, 1975) ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้กระตือรือร้นในการเรียนมากกว่าการสอนโดยตรงจากอาจารย์ในชั้นเรียน (Boyer & Usinger, 2015) ดังผลการทำกลุ่มสนทนากับตัวแทนนักศึกษาพบว่า นักศึกษาเกิดการค้นคว้า คิดวิเคราะห์เนื้อหาและวิธีการสอนผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ส่งเสริมกระบวนการคิดรวบยอดได้ดี ส่งผลให้คะแนนความรู้หลังทากิจกรรมการวางแผนจำหน่ายสูงกว่าก่อนทากิจกรรม สอดคล้องกับการศึกษาที่ใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบชี้นำตนเองแบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาพยาบาล พบว่านักศึกษากลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้แบบชี้นำตนเองแบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีทักษะในการศึกษาหาความรู้และการแก้ปัญหาด้วยตนเองสูงกว่าก่อนเรียนรู้ด้วยรูปแบบดังกล่าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (เกียรติกิจกร กุศล และ ทศนศรี เสมียนเพชร, 2558) นอกจากนี้ การชี้แนะของอาจารย์ในขณะที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติการพยาบาล ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ได้ดีจากประสบการณ์ตรง (Knowles, 1975) ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาพบว่านักศึกษาพยาบาลที่เรียนรู้จากสถานการณ์จริงในชุมชน มีคะแนนความรู้ในเรื่อง

การดูแลผู้ป่วยสูงอายุในชุมชนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (มณฑา อุดมเลิศ, 2561)

ผลการศึกษาพบว่าคุณภาพการวางแผนจำหน่ายอยู่ในระดับสูง แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในการวางแผนจำหน่ายและคุณภาพการวางแผนจำหน่าย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ซึ่งอธิบายได้ว่าคุณภาพการวางแผนจำหน่ายอยู่ในระดับสูง เนื่องจากวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยการให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนผ่านสถานการณ์จริง ภายใต้การชี้แนะของอาจารย์ในเทศจากสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสถานการณ์จริง (Knowles, 1975) ทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในการอธิบายผู้ป่วยเกี่ยวกับการดูแลตนเองเมื่อกลับบ้านในเรื่องการดูแลแผลหลังผ่าตัด การรับประทานอาหาร การรับประทานยา การประเมินอาการผิดปกติ การมาพบแพทย์ตามนัด จึงทำให้นักศึกษาประเมินคุณภาพการวางแผนการจำหน่ายของตนเองอยู่ในระดับสูงทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอด โดยพบว่าคะแนนเฉลี่ยด้านเนื้อหาสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยด้านวิธีการถ่ายทอด ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่าคุณภาพการวางแผนจำหน่ายของพยาบาลกลุ่มศัลยกรรมในประเทศอินโดนีเซีย อยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนเฉลี่ยด้านเนื้อหาต่ำกว่าด้านวิธีการถ่ายทอด (Nurhayati, Songwathana & Vachprasit, 2019) ผลการศึกษาที่แตกต่างนี้ อาจเนื่องจากประสบการณ์การทำงานที่มากกว่าของพยาบาลทำให้มีวิธีการถ่ายทอดเนื้อหาได้คล่องแคล่วกว่านักศึกษา แต่เนื้อหาอาจไม่ครอบคลุมความต้องการของผู้ป่วย ซึ่งมีจำนวนผู้ป่วยที่ได้รับการวางแผนจำหน่าย 7 รายต่อวัน ซึ่งมากกว่าที่นักศึกษาได้รับมอบหมายในการดูแล 1 รายต่อสัปดาห์ อย่างไรก็ตาม ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในการวางแผนจำหน่ายและคุณภาพการวางแผนจำหน่าย ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเนื้อหาของแบบสอบถามในการประเมินความรู้เรื่องการวางแผนจำหน่ายเป็นการประเมินความรู้ในเชิงหลักการวางแผนจำหน่ายตามหลัก D-METHOD ซึ่งไม่ได้ถามเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับเนื้อหาการดูแลตนเองหลังผ่าตัดเมื่อผู้ป่วยกลับบ้าน ทำให้นักศึกษา

ไม่ได้นำความรู้ในเชิงหลักการวางแผนจำหน่ายไปสู่การปฏิบัติการพยาบาลในการให้คำแนะนำผู้ป่วยเรื่องการดูแลตนเองเมื่อกลับบ้าน จึงทำให้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการวางแผนจำหน่ายและคุณภาพการวางแผนจำหน่าย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่าคุณภาพการปฏิบัติการพยาบาลในการป้องกันการเกิดผิวหนังอักเสบจากการควบคุมการขี้ขี้ขี้ไม่ได้ (นิพัติน สุโลมาน, วิภา แซ่เซี้ย, จันทรา พรหมน้อย, 2563) หรือคุณภาพการป้องกันการเกิดการติดเชื้อตำแหน่งแผลผ่าตัด (Patil, Raval, Chavan, 2018) ต่างก็ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของพยาบาลในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ การที่คะแนนทั้งของตัวแปรความรู้และคุณภาพการวางแผนจำหน่ายของการศึกษาครั้งนี้อยู่ระดับสูงทั้งสองตัวแปร ทำให้ไม่พบความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองตัวนี้ได้ เนื่องจากอิทธิพลเพดาน (Ceiling effect) (Polit & Beck, 2017)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติจักร กุศล และทัศนศรี เสมียนเพชร. (2558). ความสามารถในการเรียนรู้แบบชี้นำตนเองในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. *วารสารการพยาบาล*, 8(3), 127-138.
- จินตนา จักรปิง และวาสนี วิเศษฤทธิ์. (2555). ผลการใช้โปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองต่อจำนวนวันนอนโรงพยาบาลของผู้ป่วย และความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของผู้ดูแล โรงพยาบาลน่าน. *วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 25(ฉบับพิเศษ), 14-26.
- ชนิษฐ์นาฏ จูริมาศ. (2558). ผลของการวางแผนจำหน่ายต่อพฤติกรรม的自我ดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลเสลภูมิ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม*, 12(2), 17-23.
- ฐิติพร เรืองกุล, ปิยะนุช ชูโต, และพรณพิล ศรีอาภรณ์. (2562). ผลของโปรแกรมการสอนก่อนจำหน่ายต่อความพร้อมในการจำหน่ายจากโรงพยาบาลในผู้เป็นมารดาครั้งแรก. *วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและการศึกษา*, 20(1), 40-51.
- ทิศนา ขมมณี. (2556). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: บริษัทด้านสุขภาพการพิมพ์.
- นงนุช นิมิตรานันท์. (2560). การเตรียมจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล: แนวคิดและแนวปฏิบัติทางการพยาบาล. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 23(3). 501-510.

ด้วยตนเอง การศึกษาจากสถานการณ์จริงและการชี้แนะของอาจารย์นิเทศจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการวางแผนจำหน่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นอาจารย์ควรนำวิธีการสอนดังกล่าวไปใช้ต่อเนื่องกับนักศึกษาในรายวิชานี้รุ่นต่อ ๆ ไปหรือในรายวิชาอื่น ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ไม่ได้ประเมินความพร้อมในการจำหน่ายของผู้ป่วย ดังนั้น ควรทำการศึกษาความสัมพันธ์หรือปัจจัยทำนายคุณภาพการวางแผนจำหน่ายกับความพร้อมในการจำหน่ายของผู้ป่วยเพื่อประเมินประสิทธิผลการวางแผนจำหน่ายต่อผลลัพธ์การดูแลผู้ป่วยต่อไป นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาของแบบประเมินความรู้ในการวางแผนจำหน่ายให้มีความเฉพาะเจาะจงกับการดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัด และปรับปรุงแบบสอบถามคุณภาพการวางแผนจำหน่ายให้มีความเป็นปรนัยมากขึ้น รวมทั้งควรมีการประเมินคุณภาพการวางแผนจำหน่ายตามการรับรู้ของผู้ป่วยด้วย นอกเหนือจากการรับรู้ของนักศึกษาเพื่อลดความลำเอียงของการประเมิน

- นิพาทิน สุไลมาน, วิภา แซ่เจี๋ย, และจันทรา พรหมน้อย (2563). ปัจจัยคัดสรรในการทำนายสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในการป้องกันภาวะผิวหนังอักเสบจากการควบคุมการขับถ่ายไม่ได้ในผู้ป่วยวิกฤต. *วารสารพยาบาลโรคหัวใจและทรวงอก*, 13(2), 174-186.
- นันทกา สวัสดิพานิช และ สุจิตรา เทียนสวัสดิ์. (2554). การแปลเครื่องมือเพื่อใช้ในงานวิจัยข้ามวัฒนธรรม: เทคนิคและประเด็นที่ต้องพิจารณา. *วารสารสภาการพยาบาล*, 26(1), 19-28.
- ปาจริย์ ตรินนท์, พูลสุข เจนพานิชย์ วิสุทธิพันธ์, และอภิญา ศิริพิทยาคุณกิจ. (2557). การพัฒนาโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยวัณโรคปอด. *Rama Nursing Journal*, 20(1), 50-65.
- มณฑา อุดมเลิศ, สืบสกุล ตันตลาณกุล, เสาวลักษณ์ เนตรซึ้ง, ไพฑูรย์ มาผิว, ณัฏฐธิดา ศรีอัยเพชร และนันทกาญจน์ ปักชี. (2561). ผลการสอนแบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นสื่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนด้วยภูมิปัญญาไทยวิถีไทย วิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรดิตถ์. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรดิตถ์*, 10(2), 234-247.
- รัตนารณณ์ แซ่ลิ่ม, นงลักษณ์ ว่องวิชญพงศ์ และสุจิต ไตรประคอง. (2557). ประสิทธิผลของโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายต่อความรู้และพฤติกรรมการดูแลตนเองในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดแดงส่วนปลายอุดตันในโรงพยาบาลสงขลานครินทร์. *วารสารสภาการพยาบาล*, 29(2), 101-113.
- โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ (ม.ป.ป.). แบบประเมินความต้องการการวางแผนจำหน่าย. *โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. เอกสารอัดสำเนา.
- อรุณี เฮงยศมาก. (2556). การวางแผนจำหน่ายผู้ป่วย. ในวิจิตรา กุสมภ์, *กระบวนการพยาบาลและข้อวินิจฉัยการพยาบาล: การนำไปใช้ในคลินิก* (หน้า 93-116). กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- Boyer, N. R., & Usinger, P. (2015). Tracking pathways to success: triangulating learning success factors. *International Journal of Self-Directed Learning*, 12(2), 22-48.
- Donovan, M. S., Bransford, J. D., & Pellegrino, J. W. (Eds.). (1999). *How people learn: Bridging research and practice*. Washington, DC: National Academy Press.
- Kathleen L. Bobay, K. L., Jerofke, T. A., Weiss, M. E., & Yakusheva, O. (2010). Age-related differences in perception of quality of discharge teaching and readiness for hospital discharge. *Geriatric Nursing*, 13(3), 178-187.
- Knowles, M. S. (1975). *Self-directed learning: A guide for learners and teachers*. NY: Association press.
- Lin, C. H., Cheng, S. J., Shih, S. C., Chu, C. H., & Tjung, J. J. (2012). Discharge planning. *International Journal of Gerontology*, 6, 237-240.
- Mabire, C., Bula, C., Morin, D., & Goulet, C. (2015). Nursing discharge planning for older medical inpatients in Switzerland: A cross-sectional study. *Geriatric Nursing*, 36, 451-457.
- Nurhayati, N., Songwathana, P., & Vachprasit, R. (2019). The quality of discharge teaching perceived by surgical nurses in public hospitals of Indonesia. *International of Caring Science*, 12(1), 100-106.
- Patil, V. B., Raval, R. M., & Chavan, G. (2018). Knowledge and practices of health care professionals to prevent surgical site infection in a tertiary health care centre. *International Surgery Journal*, 5(6), 2248-2251.
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2017). *Nursing research: Generating and assessing evidence for nursing practice* (10th ed.). Philadelphia, PA: Lippincott Williams & Wilkins.
- Weiss, M. & Piacentine, L. B. (2006). Psychometric properties of the readiness for hospital discharge scale. *Journal of Nursing Measurement*, 14(3), 163-180.